

Tehetségfejlesztés a kollégiumban

A kollégium részben család pótló, jelentős az ismeretközvetítő funkciója, továbbá szocializációs színtér. Olyan terep, mely kedvező a tehetség kibontakoztatásának, fejlesztésének.

Mivel a kollégium részben helyettesíti a családot, hangsúlyosan jelen van a *személyesség*. A nevelőtanár és diák között kialakuló közvetlen, bizalmi kapcsolat lehetővé teszi a gyermek szocializációs háttérének, egyéni tulajdonságainak, személyiségvonásainak, *képességeinek, lapangó tehetségének feltárását*.

A kollégium a fizikai biztonság nyújtása mellett emocionális biztonságot is ad, mely *bátorít, és megerősít*. A kollégium gazdag interakciós közegében a gyermek változatos szerepmintákkal találkozik, amely szociális érését, személyiségének fejlődését jelentősen segíti. E pedagógiai környezetben lehetővé válik a gyermek ön- és valóságismeretének, önbizalmának, alkotásigényének fejlesztése.

A kollégiumra jellemző a *kooperatív tanulási formák* gazdagsága. A kollégiumi közösségi tevékenységek, az ezen alapuló együttműködés, az együttes élmény, a diákok szerepvállalása saját kollégiumi életük alakításában alkalmat teremt a szociális tanulás, a *szociális képességrendszer, a vezetőképesség fejlesztésre*. Ezt azért érdemes hangsúlyozni, mert a szociális képességek (tehetség) – hasonlóképpen pl. az írói tehetséghez - későbbi életkorban mutatkoznak meg.

A kollégiumban *ingergazdag környezettel* találkoznak a diákok. A lehetőségek széles tárháza áll rendelkezésre, a diákok változatos, fejlődésüket, *kreativitásuk kibontakoztatását szolgáló*, fejlesztésüket célzó programok közül választhatnak. A kollégiumban *nincs teljesítménykényszer*, így az intézmény szorongásmentes háttérrel ad a tanuláshoz, az alkotómunkához, az önmegvalósításához. A fejlesztés alkalmazkodik a tanulók előképzettségéhez, igényeihez, a meglévő képességekhez, tehát differenciált, harmonikus.

A *kollégiumnak rugalmas és gazdag az eszközrendszere*. Az intézményekben a diákok élhetnek az esti kulturális, valamint a szervezett hétvégi programokon való részvétel lehetőségével. A könyvtár, a szakköri helyiségek, a számítógéptermekek, a sportlétesítmények és az ezekhez tartozó, egyre magasabb színvonalat képviselő eszközök támogatják az iskolai tudáson túli ismeretek elsajátítását, a képességek fejlesztését különösen a *vizuális kultúra, a mozgáskultúra, az IKT technológiák területén*.

Ott, ahol lehetőség nyílik erre, az objektív feltételek tudatos alakításával támogatják a művészképzős diákok felkészülését (pl. gyakorolásra alkalmas, szeparált helyiségek kialakítása, hangszer biztosítása).

Az értékelési rendszer *sokszínű, változatos*. Értékel a pedagógus, de a diáktársak is. A tehetség, a képesség megmutatására, a megmérettetésre több lehetőség is kínálkozik: a kollégiumi diákközösség, vagy a tanulócsoport tagjai előtt alkalmankénti fellépés (pl. produkció bemutatása), a rendszeres (köz)szereplés, a különböző területeken önálló alkotás létrehozása és annak bemutatása (pl. képzőművészeti-, fotókiállítás), sportversenyeken való részvétel.

A tehetséggondozást, a képességfejlesztést *magas szakmai felkészültséggel* rendelkező pedagógusok végzik. A fejlesztés *főbb színterei*: képességfejlesztő szakköri foglalkozások (ismeretgazdagítás, elmélyítés céllal), önképzőkörök, adott képesség-területen (pl. zene) egyéni vagy csoportos fejlesztés, speciális, intenzív felkészítés a tanulmányok támogatására, vizsgára való felkészítés (pl. zenészek, színi tanodások).

Tehetséggondozásnak kell tekinteni a tehetséges tanulók továbbtanulásra való felkészítését is. A fővárosban több intézmény is céljának tekinti ezt, e téren a legnagyobb hagyományokkal és tapasztalattal a Fővárosi Önkormányzat Táncsics Mihály Kollégiuma (annak is a „speciális részlege”) rendelkezik.

A Táncsics Mihály Kollégiumot 1967-ben alapította az akkori Fővárosi Tanács (három másik kollégiummal együtt) budapesti, fizikai dolgozók tehetséges gyermekeinek felsőfokú továbbtanulását és értelmiséggé válását segítő. Az intézmény által kialakított kiválasztási, nevelési-oktatási és értékelési módszerek elemeikben a magyar progresszív kollégiumpedagógiai hagyományokból építkeztek, és egyúttal szerves kapcsolatban voltak az akkori közép- és felsőfokú oktatási rendszer adottságaival, követelményeivel. A Kollégiumot többször költöztették, átszervezték: 1992 óta működik a jelenlegi helyén egy nagyobb kollégium részlegeként. Budapesten később még az Apáczai Csere János Gyakorlógimnázium Kollégiuma pedagógiai programjának kialakításakor támaszkodtak ezekre az alapokra.

A Táncsics Mihály Kollégium céljából következetesen levezetett komplex pedagógiai rendszere mindmáig az alábbi fontos elemekre épül:

Kiválasztás.

Nem az iskolai tantárgyi tudást, hanem az érdeklődést, motiváltságot, teherbírást, az eddigi többletvegyenységet, felfogóképességet és reagálóképességet vizsgáló beszélgetés („fejsimogatás”) a jelentkező diákkal. Nem azt keressük, amit nem tud... A beszélgetés eredményeként a tapasztalt pedagógusok ki tudják választani azokat a diákokat, akik nagy valószínűséggel képesek és hajlandóak elvégezni a szükséges többletmunkát a kollégiumban. A beszélgetésen részt vesz a diákönkormányzat képviselője is.

Tantárgyi tehetséggondozó szakkörök.

A továbbtanulás szempontjából kiemelkedően fontos tantárgyakból (jellemzően két tárgy) versenyszintű felkészítés heti 2x2 órán. A „tanmenet” saját kialakítású – több iskolából is járnak diákok az évfolyamonként szervezett foglalkozásokra.

Önképző körök.

A diákok által választott témában és tanárral, önkéntes alapon.

Pályamű írása.

A diákok által választott témában és tanárral, önkéntes alapon.

Hagyományrendszer.

A bő négy évtized alatt kialakított, adaptált és bevált stílus, szokások, rendezvények (Honfoglaló) és a diákújság (Táncsics Tükör). A hagyományok tudatos működtetése, ápolása alapvető *közösségteremtő* erő. A kollégium honlapján (www.tankol.hu/Speciális részleg) található

„archívum” a régi, a jelenlegi és a leendő diákok számára is több mint száraz információ – lelke van.

Értékelési rendszer.

A továbbtanuláshoz szükséges tényezőknél túl a nevelés fontosabb elemeit is magába foglalja. Minden negyedévben mindegyik diák *dolgozatot* ír a szakkörökön tanultak alapján; az értékelés az érvényes felvételi/érettségi rendszer szerint történik. Az iskolai eredményeket is figyelembe véve modellezzük az aktuális továbbtanulási esélyeket. Az értékelési rendszernek része még az önképző körben végzett munka, a pályamű minősítése, a pontosság (bünteti a késéseket), a közösségi munka és a szobarend. Az értékelés táblázatba foglalva nyilvános, egy hétig lehet reklamálni, elkészítésében a diákönkormányzat is részt vesz.

Ösztöndíj.

A diákok az értékelési rendszerben elért eredményeik alapján ösztöndíjban részesülhetnek. Maximális teljesítmény esetén az ösztöndíj összege kompenzálhatja a kollégiumi térítési díjat. Az ösztöndíj forrása a kollégium költségvetése – a fenntartó engedélyével.

Kimenőrendszer.

Az értékelés eredménye befolyásolja a diákok (többször) mozgásszabadságát. (Nagyon fontos...)

A Kollégium tevékenységének elismertségét a '80-as évek végéig az is mutatta, hogy a tehetséggondozásban élenjáró középiskolák egy része a Táncsicsba bekerült diákok számára automatikus felvételt biztosított.

A Táncsics Mihály Kollégium tehetséggondozó részlegének (tagozatának) tevékenysége az 1992-es átszervezés óta két fontos változáson ment át.

A felsőoktatás expanziója következtében ma már nem a bekerülés okozza a fő nehézséget, hanem a bennmaradás, a sikeres diplomaszerezés – ez visszahatott a diákok létszámára, összetételére, motiváltságára és az oktatás tartalmára, módszerére is.

A nagyobb intézménybe kerülés miatt lehetővé vált azon diákok tantárgyi tehetséggondozása is a szakkörökön, aki nem kívánna a részleg teljes programjában részt venni. Különösen igaz ez a kollégiumban működő *Arany János Tehetséggondozó Program* diákjaira, akik egy másik filozófiájú, időben és foglalkozásokban rendkívül megterhelő programban dolgoznak. Ezek az együttműködések hasznosan, jól működnek az intézményben.

A tehetséggondozásnak a kollégiumban megvalósított formái, módszerei jelentős „járulékos” haszonnal is járnak. Nagy háttérkülönbségekkel érkező diákok együttnevelése, együttes tevékenysége zajlik, közös tanulás, programok, játékok során, mely kitűnő, sokoldalú *integrációs lehetőség*.

Ringhofer Ervin-Vopaleczky György